

Minna Haapasalo

KIERRÄTYSHÄÄT

Karisto
Hämeenlinna

Kirjailija kiittää Otavan kirjallisuussäätiötä tuesta.

Sivun 121 ote Laura Latvalan runosta 'Dilliä ja piparjuurta äiti kasvattaa', teoksesta *Pikku-Marjan eläinkirja*. 1947. WSOY.

© Minna Haapasalo ja Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2023
ISBN 978-951-1-46487-7

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

"Rule 1. Find a place you trust and then try trusting it for a while."

IMMACULATE HEART COLLEGE ART DEPARTMENT RULES
BY CORITA KENT AND HER STUDENTS

PROLOGI

Kolme päivää jouluuun

Iltpäivän hämärä syveni pimeydeksi, jota kevyt lumisade halkoi kuin harva huntu taivaan ja maan välillä. Pakkanen kiristyi iltaa kohti. Täydellinen sää talvihäille. Puiden kylmänjäähmettämät oksat ja vanhat hautakivet kirkon ympärillä kääriytyivät valkeaan peitteeseen. Seinäkivien kaikki harmaan sävyt huokuivat kulu-nutta kuutta sataa vuotta, jotka edessäni nouseva keskiaikainen kirkko oli ollut pystyssä. Näitä kiviä ei kenenkään tunne-elämä liikuttanut millään tavalla. Ne pysyisivät tämänkin päivän jäl-keen paikoillaan minun valinnoistani huolimatta.

Pysähdyin portinkaaren alle, hengitys höyrysi. Vaaleankeltai-nen maali oli rapissut pylvästä, josta otin hetken tukea. Edessä kohosi kellotornin seinä, ja kulman takaa avautuivat ovet. Niistä oli vuosien saatossa kävellyt sisään tuhansia pareja.

Joku oli kävellyt alttarille pakon edessä tai suvun tahdosta, toinen rakkaudesta päihtyneenä, suu kiihkeästä suutelusta peh-meänä. Rakkautta, kiintymystä tai halua pariskuntien välillä oli aina ollut vaihtelevasti. Moni nainen oli astunut ovista sisään, koska avioliitto toi elannon, muutti naisen rouva joksikuksi. Lyhimmillään alle puolessa tunnissa valat oli vannottu, sormus sormessa ja kirjan kannet kiinni.

Joukko ihmisiä kokoontui käytävän molemmille puolin todis-tamaan kahden yksilön ja suvun liittoa. Sukulaiset ja ystävät kuin parvi siivekkäitä, jotka laskeutuivat peltotilkulle yhtä aikaa ja lehahtivat taas kukin tahoilleen.

Nostin helmoja, joita olisi pitänyt lyhentää pari senttiä. Puvun pitsi kutitti käsivarsia. Markku harppoi muutaman

askeleen edelläni, leveille hartioille leijaili kevyttä pakkaslunta tummaan villakankaaseen tarttuen. Siskoni Salla hymyili kirkon ovelta syvänpinkein huulin, työnsi ovea auki. Kuluneet kolme kuukautta tuntui nyt kolmelta vuodelta. Enää muutama askel. Kyllä, olin tehnyt oikean valinnan. Jalkojeni vapina johtui varmasti kylmästä.

I.

Huomaa mitä omistat.

1.

Leenan sireeninsininen pitsipuku piirsi naisen profiilin esiin, ja hiuksiin kiinnitetyt hajuherneet muodostivat korukuvion hänen toisen korvansa päälle. Timon kaksirivinen takki oli ommeltu istumaan täydellisesti selästä. He seisoivat kohti alttaria käsi kädessä. Kun Leenalla oli vaaleanbeiget korkokengät jalassaan, he olivat täsmälleen yhtä pitkiä. Täydellisesti yhteen sopiva pari.

Entinen punatiilinen lääninvankila oli nyt muurien rajaama elämyshotelli. Remontissa kappeli oli kunnostettu juhlatilaksi, jonka korkean katon alle kokoonnuimme todistamaan Leenan ja Timon vihkimistä. Vuosikymmeniä sitten rakennuksen hyväkäyttösisimmät asukkaat pääsivät kuuntelemaan sanaa tähän vankilan valoisaan kappeliin. Silloin he näkivät korkeiden ikkunoiden läpi suuremman palan taivasta kuin sellien ikkunoista. Ehkä joku vanki sai lohtua papin sanoista, toinen hetken lepoa, kun silmät painautuivat kiinni tasarytmisen virren täyttyessä huoneen.

Nykyhetken pappi, harmaahiuksinen, suuret keramiikkakorut korviinsa ripustanut nainen puhui alttarin ylle nousevasta lasimaalauksesta, jonka alla luki kultaisella taustalla ”Tulkaa minun tyköni”.

– Leena ja Timo, saatte ottaa toisenne vastaan, tulla tykö toisianne. Te kaikki – sukulaiset ja ystävät – todistatte tänään rakkauden liiton solmimista ja saatatte tulevana päivinä Leenan ja Timon yhteistä matkaa. Matkaa, johon tarvitaan paljon tietoista tahtoa pysyä yhdessä, pappi sanoi. – Leena ja Timo tarvitsevat paitsi toisiaan myös teitä.

Kiersin katseellani ikkunanpokien kaaria ja koristeita. Ylimpänä ikkunoissa oli neljän ympyrän muotoinen koriste, kuin kaksi kahdeksikkoa päällekkäin. Kaksi ikuisuuden merkkiä yhdessä.

Markku otti sormistani kiinni ja siirsi polviaan, jotka hinkkasivat edessä istuvan selkänojaan. Joulukuussa, parin kuukauden päästä, olisi meidän vuoromme astella vihille. Sitoutua loppuelämän ajaksi. Rakastaa ja vanheta yhdessä. Palaisin töistä tämän miehen viereen joka ilta, heräisin hänen kyljestään aamusta aamuun, niin kuin olin saanut tehdä jo pari vuotta.

Leena ja Timo kääntyivät vastakkain. Seinän vieressä valokuvaaja kohotti valtavaa objektiiviaan ja etsi oikeaa kuvakulmaa.

– Timo August. Minä Leena Anniina olen sinun. Ilon, juhlan ja arjen ja surun hetkenä olen sinun. Terveiden ja sairauden hetkenä, kaikkina kuukauden päivinä, viikon jokaisen tunnin, yön pimeimmän hetken. Sinun enkä kenenkään muun.

Tietenkin heillä oli vihkivalat. He olivat sanojen ammattilaisia, Leena runoilija, Timo informaatikko. Tilanne oli hienosti käsikirjoitettu. Ilma tiivistyi jännityksestä, ja Leenan sanat painelivat kuulijoiden tunnenappeja yhtä varmasti kuin oikea salasana avaa puhelimen. Nenäliinoja kaiveltiin laukuista. Tajusin, että meidän pitäisi jutella Markun kanssa vihkikaavasta, mieluummin lyhyt kuin pitkä.

– Leena Anniina. Minä Timo August olen sinun, Timo aloitti kuuluvalla äänellä. He olivat näköjään harjoitelleet salissa äänenvoimakkuutta, normaalisti Timo ei puhuisi noin lujaa.

Takanani joku purskahti itkuun. Markku puristi kättäni ja haki katsettani. Hymyilin. Markku oli ottanut päävastuun häiden suurista linjoista, koska minulle joulunalusaika oli sisustusliikkeen tärkeä sesonki. Sellainen Markku oli, vastuunkantaja. Häneen nojaten olin jaksanut yrittäjyyden raskaat ensimmäiset vuodet, kun sisustussuunnitteluyritykseni haki muotoaan. Nyt asiakkaita tuli jo tasaisemmin. Oma näkemykseni oli vahvistunut. Kun vain kuuntelin jokaista asiakasta ja kohdetta, tein

oikeita ratkaisuja. En sellaisia kuin ennen, vaaleita, uusiin designtuotteisiin perustuvia standardivalintoja. Vaan jokaiselle ihmiselle varta vasten luotuja kodikkaita tiloja. ”Craftfulness – kierrätysซิสustus juuri sinulle”, luki liikkeen ikkunassa, vain pikkupyrähdysksen päässä tästä kappelista. Se oli oma pesäni.

Syysmyrsky työnsi vanhaa tiiliseinää, kun Leena ja Timo kääntyivät lopulta juhlavieraita kohti ja kävelivät urkujen soudessa ohitsemme. Leenan kasvot olivat liikutuksesta paljaat. Hän oli viivytellyt Timon kosintaan suostumista, sanonut kaikille moneen kertaan, ettei hän uskonut avioliittoinstituutioon, mutta siinä hän kuitenkin oli, tuore rouva.

Juhliin tarvitsi siirtyä vain portaat alas ja käytävää pitkin alakerran ravintolaan. Paksut seinät suojasivat maailmalta, kun vuosikymmenen myrskyksi ennustettu tuuli repi puiden oksia ulkona. Minun, Merin ja Leenan taittelemat tuhat origamilintua koristivat ravintolaa ja aulaa. Osa linnuista roikkui katosta siimaan kiinnitettynä. Näytti kuin suuri lintuparvi olisi lentänyt pöytien yläpuolella. Osa paperijoutsenista ja kurjista ui pöytien keskelle asetetuilla jalallisilla lautasilla kuin lammen pinnalla.

Japanilaisen uskomuksen mukaan tuhat taiteltua kurkea täytti toivomuksen. Leena oli soveltanut idean häihin sopivaksi. Tuhat origamilintua todistaisivat hänen ja Timon rakkauden juhlaa. Kotiin lähtiessä jokainen vieras saisi ottaa mukaansa lintuja, jotka ehkä täyttäisivät heidän toiveensa. Toivoin kaikkien kahmivan origameja mukaansa. Niiden taittelemiseen oli käytetty kymmeniä tunteja, joten jokainen roskikseen päätyvä lintu harmittaisi.

Jonotimme onnittelemaan hääparia, joka otti tyynenä vastaan halaukset ja kehut kauniista seremoniasta. Jonon kärjessä Leenan äiti ja tati vatkasivat pitkään Timon kättä, taputtelivat hänen poskiaan ja silittivät käsivarttaan. Ennen meitä onnittelemassa olivat myös Ulpu ja Kaarina, eläköityneet käsityöopettajat ja tekstiilitaiteilijat, joiden pellavajakkujen selkiin oli kirjailtu runsas kimppeu tyylyteltyjä kasviaiheita. Heidän ansiostaan olin

alkanut ommella vuosien tauon jälkeen. Heidän eläkekotinsa suunnittelu oli myös ollut portti tärkeisiin toimeksiantoihin, kun heille tekemäni kierrätysbisnestä oli kuvattu lehteen.

Vilkutin naisille.

– Riina, onnea kihlauksen johdosta, Ulpu hihkaisi ja pyörähti halaamaan minua ja Markkua. – Tässä on siis onnekas sulhanen. Onko häääpäivä jo päätetty?

– Tämän vuoden puolella juhlitaan, Markku sanoi.

– Pienesti, perheen kesken, sanoin.

– Tietenkään meitä ei tarvitse kutsua, ollaan sitä paitsi loppuvuosi Lissabonissa imemässä valoa, kunhan saadaan näyttely pakettiin. Kaarina kulta, oliko sinulla kassissa meidän näyttelykutsuja? Tulkaa avajaisiin Galleria Välitilaan, sinua Riina näkee niin harvoin missään muualla kuin sähköisessä meediassa.

Kaarina ojensi kortin, johon oli kuvattu säilyketölkeistä rakennettu ihmishahmo, jolla oli rautalankakehikkoon virkatut kimaltavat siivet. ”Arjen Anarkia -tekstiilitaidenäyttely”, luki langalla kirjoituin kirjaimin kortissa, suuret koukeroiset a-kirjaimet olivat ympyrän kehän sisällä.

– Tehtiin pitkästä aikaa taas suuria kolmiulotteisia töitä, installaatioita ja patsaita. Avajaisissa on performanssiakin, Kaarina sanoi.

– Senkin takia kannattaa tulla, Ulpu jatkoi ja madalsi aavistuksen ääntään. – Meri ohjasi meille kolmen naisen koreografian, Kerttu on kolmas esiintyjä. Voimakasta kehollista ilmaisua, josta emme kerro gallerian omistajalle etukäteen mitään, hän kun on niin puhdasoppinen kuvataiteen suhteen.

– Taantumuksellinen, fundamentaali, Kaarina totesi ja tervehti iloisesti tuttaviaan.

Istuimme Markun kanssa pöytään Danin ja Merin viereen. Merin huulet olivat sävy sävyyn ruusunpunaisen syvään uurretun mekon kanssa, jonka vyötärönauha oli kiedottu suureksi rusetiksi vauvavatsan päälle ja kaula-aukko paljasti pyöreiksi pullistuneet rinnat.

Raskaus puki ystävääni. Hän napsi jaloissaan olevasta kylmäkassista eväspaloja. Meri oli todellakin saapunut juhlapaikalle omien ruokien kanssa. Hänen teoriansa mukaan listeria tai salmonella voisi levitä lohilautaselta hyppäämällä muihin tarjoiluhihin.

Syyshäät olivat muotia. Dani ja Meri olivat rekisteröineet parisuhteensa vuosi sitten. Ensin he ja nyt Leena ja Timo olivat valinneet hääkuukaudeksi lokakuun. Danin ja Merin bileet olivat olleet ulkona. Vuosi sitten Kurjenrahkan kansallispuistossa usea juhlija eksyi pitkospuilta ja kaksi alastonta juhlavierasta haettiin veneellä järven keskeltä, vaikka luonnonpuistossa uiminen oli sakon uhalla kielletty.

– Hyvältä näyttää meidän lintuparvi, sanoin ja korjasin vadille levitettyjen joutsenten uintisuuntaa kohti valoa.

– Onnenkantamoinen että saatiin apukäsiä, muuten ei oltais ikinä saatu tuhatta täyteen, Meri sanoi ja nuoli sormiaan.

– Taiteltiin me kai reilusti yli puolet kolmesta, mä, sä ja Leena.

– Korkeintaan kolmesataa, Kerttu yksin kakssataa ja kraftivistit loput, Meri korjasi.

– Mihin performanssihässäkkään sä olet Kertun vetänyt? Ulpun mukaan näyttelyavajaisissa on eroottista tanssia ja Kerttu lavalla. Miten eettistä on sekoittaa yli seitsenkymppinen omaishoitaja sellaiseen? kysyin.

– Avajaisperformanssi on tyylikästä vuorovaikutusta tilassa olevien ihmisten ja taideteosten välillä, Meri totesi.

– Ajattelin vaan, jos on media paikalla.

– Ei niitä kukaan tunnista esiintymisasuissa ja meikeissä, Dani sanoi.

– Millaisissa asuissa? kysyin.

– Hirveä kontrollintarve sulla asioihin, jotka ei millään tavalla liity sinuun, Meri sanoi nopeasti ja haukkasi eväspullaansa.

– Onko ikääntyneen naisen keho sulle joku tabu, uhka? Onko sulla jotain häikkää äitisuhteessa?

– Koen tervettä suojelunhalua. Kerttu on mun ystävä. Tartten hänet kiireavuksi liikkeeseen, kun sä jäät äitiyslomalle. Jaksaaako hän eroottisen tanssin ja mediajulkisuuden jälkeen enää seisoa myyntitiskin takana?

– Viime treeneissä meidän olohuoneessa koreografia oli kyllä enemmän ritualistinen kuin eroottinen, Dani sanoi ja pyyhkäisi sormellaan Merin rinnoille tippuneen pullanmurun.

– Otetaan Dani sun liikeanalyysi vasta esityksen jälkeen jooko. Esitys on sa-lai-suus. Ja minä jaksan hyvin olla vielä töissä, ehkä synnytykseen saakka. En ole sairas, Meri sanoi.

– Pulu kulta, sä et ole enää kovin ketterä myyjä, Dani huomautti.

– Syrjitäänkö mua nyt raskauden perusteella? Sellaisesta voi haastaa oikeuteen, Meri sanoi.

– Pidän huolta työntekijän hyvinvoinnista, sanoin. – Muistutanko, että soitan Kertulle, pyysin Meriltä, joka napautti etusormellaan otsaansa, kuin syöttäen sillä tavoin asian muistiinsa.

Ravintolasalissa Timo nosti maljan vaimolleen.

– Kuten lempifilosofimme Martin Heidegger on sanonut antautumisesta ja paljastumisesta: Sinun kanssasi Leena minun olemassaoloni, sellaisena kuin se on, saa paljastua. Ja sinä saat paljastua minulle kaikkine olemisen puolinesi. Asun maailmaa kanssasi, salaisuutesi äärellä, ilmentyen aina kohti tulevaa, aikana, olemisena.

Moni taputti käsiään, ihmiset skoolasivat, jossain rikkoutui lasi. Muutama vieras huojui hieman noustessaan pöydästä ja askeltaessaan kohti wc-tiloja.

Leena nousi ja nosti maljaansa kohti Timoa.

– Puolisoni malja. Rakas. Kirjoitin sinulle viime yönä muutamman rivin.

Hän laski lasin ja avasi paperiarkin eteensä. Kaikki hiljenivät salissa.

– Tänäkin kiinnityn sinuun ja pysyn vapaana. Otan kiinni, jos horjahdat, kuljen mukana. En koskaan pakota, en pidä mitään salassa. Hetken aikaa olen muualla ja taas kotona. Sinussa.

– Leena kirjoittaa runoja, Leenan äiti sanoi kuuluvalla äänellä pöytäseurueelleen. – Se on paljon vaikeampaa kuin romaanin kirjoittaminen.

Kaikki taputtivat. Leena istahti Timon syliin, kietoi käsi-vartensa tämän hartioiden ympärille ja suuteli.

– Uudestaan, joku huusi. – Uudestaan!

Moni nousi paikoiltaan ja nosti puhelimensa kuvaamaan. Paperilinnut heiluivat kohotettujen puhelinten joukossa.

Takanamme tarjoilupöydän luona Leenan täti Maila nojasi tarjoilijaan ja selitti tarvitsevansa tikkaat. Osa origamilinnuista oli ripustettu liian korkealle, ja hän halusi juuri tuon pienen hopeanvärisen. Lintu täyttäisi hänen toiveensa kunnon yöunista, Maila selitti valkopaitaiselle naiselle. Hän kun heräsi aamuyöllä ja joutui valvomaan pitkiä tunteja ennen kuin viitsi nousta keittämään kahvia ja puuroa.

– Jos nousee liian aikaisin, aika venyy eikä päivä koskaan kunolla ala, Maila sanoi.

Markku nousi vierestäni, asetti tuolin linnun alle, nousi sille ja nykäisi origamin alas.

– Käyn pihalla, sanoin Danille ja Merille, joka tarjosi sitruunakakun paloja kassistaan myös lähellä istuville.

Juhlatupakointi tarjosi syyn kävellä ulos märkään iltaan ja antaa tuulen pyyhkiä kehoa aina hartioista mekon helmoihin asti. Rajuilmalla halusin aina ulos. Veden ja tuulen voima sai jalkani juurtumaan maahan ja veren juoksemaan rivakammin suonissa. Nyökkäsin kanssapolttajille ja seisahduin tupakkapaikalle suojaten tulitikunpäästä kämmenten sisällä. Viima rämisyyti peltikatosta.

Maila astui ulos harmaassa gepardimekossa, joka keräsi kokoon kaikki vartalon kaaret. Syli täynnä origamilintuja, joista osa tippui maahan.

– Tässä on kuulkaa mun tulevat eurojackpot-, vakioveikkaus-, lotto- ja totovoitot, hän sanoi paikallaolijoille. – Nää linnut täyttää kaikki toiveet.

Tupruttelijoiden kesken alkoi keskustelu voittorahojen käytöstä. Sikarimies suositteli osakesijoittamista ja oman saaren ostamista. Tämän kaveri Karibian risteilylle suuntaamista tai honkamökin hankkimista Lapista. Maila mietti, kuinka paljon rahoista menisi ensin sukulaisten auttamiseen ja sitten omien ja siskonsa – Leenan äidin – tuleviin hautajaiskuluihin, jotta ne eivät jäisi läheisten maksettavaksi.

Poimin yhden linnuista portaalta takkini taskuun ja livahdin sisälle. Ruokajuomista oli siirrytty jälkiruokalikööriin ja puheensorinan volyyymi oli noussut.

Markku julisti juuri jälkiruokapöydän liepeillä tulevien häittemme maagisen päivämäärän. Kaikki paikallaolijat tiesivät viimeistään tänään, että olimme menossa naimisiin. Markun kovaäänisen selityksen mukaan häiden teemana olisi tulipunainen ruusu ja häävalssina nähtäisiin tango.

– Palkkaan koreografin häävalssia varten, paritanssiammattilaisen, mikä se nyt on, Seppo, mikä, tanssikilpailussakin ollut, Markku sanoi, kun kiedoin ohi mennessäni käden hänen vyötärölleen.

– Sitä ennen joudun palkkaamaan muutaman tyyppin kantamaan sut kotiin, sanoin ja laitoin hänen navan kohdalta auneen paidannappinsa kiinni.

Markun suurisuuntaiset suunnitelmat menivät juopumuksen piikkiin. Tangosta ei oltu sovittu mitään. Päinvastoin olimme päättäneet pitää matalan profiilin juhlat.

Bändi astui soittimiensa taakse, lapsenkasvoiset konservatoriolaiset vetivät cover-settinsä ensimmäiset tahdit. Dani nappasi van-

hemman rouvaskatraan Abban tahteihin neonkeltainen tukka geelijakauksella. Leena oli antanut Danin tehtäväksi rikkoo jää tanssilattialla, vetää kaikki ujut mutta tanssihaluiset mukaan. Äänet täyttivät huoneen lattiasta kattoon. Tilassa ei enää pystynyt keskustelemaan. Halusin liikkua, mutten tanssia. Heilautin ohi vaappuvalle Merille kättäni ja nousin portaita tutustumaan hotellin sisäosiin.

Vaelasin kokolattiamaton peittämää käytävää, jota kuvioivat tukkimiehenkirjanpidon viivat. Sellaisilla kai vangit olivat laskeneet päiviään kohti vapautumista. Nyt tuo kuvio oli otettu koristamaan askelia pehmentävää pintaa. Muutamalle käytävälle oli jätetty kapeat metallirappuset, jotka veivät kerroksesta toiseen. Niitä pitkin vanginvartijat olivat ennen kulkeneet. Availleet paksujen metalliovien luukkuja ja paukutelleet niitä kiinni avaimet ketjussa kilisten.

Markun kanssa olisimme muutamassa minuutissa kävelen kotona. Monet häävieraat yöpyivät täällä. Mietin, millaista oli nukkua paksuissa puhtaissa lakanoissa samojen seinien sisällä, joiden kaltereiden peittämistä ikkunoista vangit olivat pudotelleet tupakkaa toisilleen, kutsuneet puluja leivänmuruilla kaltereiden väliin ja sitoneet niiden jalkaan maailmaan kuljetettavia viestejä.

Ennen tältä mäeltä kaivattiin pois, nyt unelmoitiin sisäänpääsystä. Koko kukkulan laella kohoava vanha vankila-alue oli muuttunut avoimeksi asuinalueeksi. Ennen alue oli ollut valkoinen aukko kaupunkilaisten kartassa, arkielämästä pois rajattu. Seinien sisälle oli suljettu ne, joita rangaistiin teoistaan. Nyt viereinen 1800-luvulla rakennettu kivilinna oli saanut parvekkeet seinäänsä. Niiden kaiteita kiersivät talvisin pikkuruiset valopisteet. Ikkunoista katsoivat ulos ne harvat, jotka pystyivät ostamaan kalliita neliöitä. Yhteiskunnasta poissuljettujen kopeista voi tulla kadehdittuja koteja. Sitä voisi pitää ihmeenä. Jos vankilasta voi tulla hotelli ja himoittu asunto, kai mikä tahansa olisi mahdollista.

Mitä uskaltaisın vielä toivoa elämäni? Olin saanut ja saavuttanut paljon lyhyessä ajassa. Tehnyt useita elämänmuutoksia parin vuoden sisällä: eronnut Jarkosta, muuttanut pieniin neliöihin, rakastunut Markkuun, saanut potkut, ryhtynyt yrittäjäksi, muuttanut Markun kanssa yhteen, vuokrannut liiketilan, saanut toiminnan pyörimään.

Kurkistin yläkerroksen käytävän ikkunasta tuttuja maisemia. Kävelin usein mäellä. Rakastin nopeasti rakennettujen kerrostalojen takana olevaa hiekkaista serpentiinitietä, jonka kurveissa oli mukulakiveä. Kauan sitten kivi kerrallaan käsin ladottua tienpintaa. Sillä puolella kukkulaa sumu kietoi armollisesti sisäänsä. Mitä sateisempaa ja tuulisempaa, sitä varmemmin kävelin valaisematonta rinnettä ylös alas. Kävelin työpulmia pienemmäksi. Annoin kasaan pakkautuneiden ajatusten selvittää itsensä auki ilmavirrassa.

Käännyin pois ikkunalta, seuraavalle käytävälle. Etsin leveämpää portaikkoa, josta pääsisin takaisin juhlatilaan, mutta edessäni olivatkin kappelin raolleen jääneet ovet. Astuin saliin, joka oli nyt hämärä. Pihavalot heittivät lasimaalauksen varjot sisälle, lasien värit olivat vain siellä täällä valaistuja läikkiiä.

Hitaiden askeleitteni äänet erottuivat hiljaisessa huoneessa, kun etenin peremmälle.

– Tiesitkö, että tässä kappelissa oli joskus riveissä pieniä erilisiä koppeja, joihin kuhunkin mahtui yksi vanki, näköalanaan vain alttari, miesääni sanoi, ja säpsähdin.

Timo astui ovelta lähemmäs.

– Ai, en kuullut sun tuloa, tulın vielä ihaillemaan lasimaalauksia, sanoin.

– Kävin hakemassa huoneesta migreenilääkkeen, jännitys purkautuu päänsäryllä, Timo selitti. Hän oli avannut pikkutakin alla olevan liivin nappeja.

– Ei yhtään näkynyt, että olisit jännittänyt, olit tosi hyvän näköinen, siis rauhallisen näköinen. Onnellisen oloinen. Molemmat olitte. Olette, haeskelin sanojani.

– No hyvä, kädet tärisi kyllä koko toimituksen ajan.

Timo astui viereeni. Ulkoa tuleva valo tavoitti hänen poskipäänsä.

– Missä teidän häät pidetään? Timo kysyi.

– Maarian kirkossa. Markku johtaa suunnittelua.

Nielaisin. Äkkiä minulle tuli kuuma.

– Kuule Riina, mun on pitänyt sanoa, Timo rykäisi.

– Taidan mennä alas, sanoin.

– Odota.

Timo tarttui käteeni ja sulki nyrkkini sisään ryppyisen origamipaperin.

– Se oli joutsen, Timo sanoi.

– Niin, Merin kanssa tehtiin näitä, oli vähän yksinkertaisempia kuin ne kurjet. Ihana koristeluidea Leenalta.

Timo hohkasi tuoksua, johon olin pari vuotta sitten tilkkukurssilla hullaantunut. Silloin olin tuijottanut häntä ja halunnut työntää nenäni hänen alaselkensä nukkaa vasten, kohtaan, joka paljastui aina kun liian lyhyt collegepaita nousi ylös. Timo ei käyttänyt aluspaitaa.

– Riina kun. On pitänyt monta kertaa ottaa puheeksi. Silloin toissa talvena. Kun tultiin samalla taksilla niistä reiveistä kaupunkiin. Kun mulla ei ollut kotiavaimia. Ja tulin sun luo yöksi ihan jurrisa.

Vatsani kramppasi.

Silmäni räpsyivät, ja selkää pitkin kulki sähkö.

Tietysti minun olisi pitänyt olla suutelematta takaisin.

Mutta minä suutelin.

Ehkä siksi, että olin unelmoinut juuri tästä tilanteesta yhden talven ajan. Ennen kuin aloimme Markun kanssa seurustella. Puolet tilkkukurssista olin tuijotellut Timon piirteitä. Olin ilmaissut kiinnostukseni nolestumiseen asti.

Nyt hän suuteli minua eikä lopettanut heti. Hän maistui kuohuviiniltä ja joltain. Ehkä juuri vihityltä aviopuolisolta. Enkä minä vetäytynyt saman tien pois. En ennen kuin hän laski

kätensä alemmas vyötärölleni, siihen kohtaan selän ja pakaraväliin, josta on lyhyt matka vielä alemmas, ja silloin käytävältä kuului puhetta ja minä, sanomatta mitään, irrottauduin ja pyrähdin juoksuun, livahdin ovenraosta käytävään. Juoksin kokolattiamaton päällystämiä portaita alas ravintolaan kohti bändin soittoa ja sukelsin yhä kovaäänisemmin hälisevään ihmisjoukkoon.

Markku tuli vastaan hikisenä ja punaisena.

– Siinä sä oot! Meidän biisi, nyt mennään tanssimaan, hän sanoi.

Bändin kitaristi rämpytti lattarimaisia alkurytmejä, ei aivan niin hyvin kuin alkuperäisversiossa. Markku työnsi minut tanssilattialle ja heilutti lanteitaan. Hän nosti kätensä ylös ja lauloi solistin mukana. Humalassa Markusta kuoriutui tarvittaessa kiihkeä diskohile. Hän antautui tanssiin joka solulla ja riisui esimerkillään minutkin kontrollista. Markun liikehdinnän vieressä kukaan ei voinut häpäistä itseään. Antauduin. Päästin musiikin kehoni läpi, ja kun kertosäe alkoi, annoin keinun viedä. Lauloin mukana. Lähestyimme Markun kanssa toisiamme ja iskeydyimme yhteen. Markku löi lantiotaan minun kylkeeni ja minä hänen reiteensä. Kun kappale vaihtui, mieheni veti minut hikiseen poskivalssiin ja suuteli huuleni märiksi, niin kuin Timo oli vasta äsken tehnyt.

2.

Suklaa sulii kitalakeani vasten, marjan kirpeys sekoittui täyteläiseen toffeesuklaapalaan. Makasin pää Markun sylissä sohvalla ja otin uuden pallonmuotoisen herkun juhlallisesti paketoitusta rasiasta. Markku oli hakenut käsintehtyä suklaata kymmentä eri makua.

– Paahdettu valkosuklaa viis kautta viis, Markku sanoi.

– Vadelmakinuskitummasuklaa viis kautta viis.

– Kolme kautta viis, mut kardemummakarpalolikööri viis kautta viis.

– Sää tykkäät aina noista oudoista, joissa sotketaan kaikkea yhteen, sanoin ja nostin pakkauksen lähemmäs silmiäni eteen.

– Hirvee kilohinta. Ei kai me oikeasti osteta tällaisia häihin.

Markku laski kätensä vatsalleni.

– Näihin saa tilattua haluamansa sävyiset pahvipakkaukset. Ajattele miten tyylikäs, jokaisen istumapaikalla suklainen pieni lahjapaketti, jossa lukisi meidän päivämäärä ja ”Happily ever after”.

– Onko vähän liikaa. Ihmiset saa kuitenkin syömistä, sanoin.

– Hääkonvehteja on ollut jo monta sataa vuotta. Ne kuuluu vastalahjaideaan. Meille annetaan lahjoja, ihmiset uhraa aikaansa osallistumalla juhliin. Me osoitetaan jollain tavalla vieraanvaraisuutta. Mumma, isän äiti, virkkasi tulevan miehensä koko perheelle lakanoihin pitsejä vuoden ennen häitä. Ja teki tietysti myös omat kapiot.

– Haluatko sä virkata kaikille jotain? kysyin.

Markun silmiin syttyi valo.

– Se olis hyvä! Jos pyydetään ne sun käsityömummot tekemään ristipistotyöt kaikille, se olis pysyvä muisto.

– Ai Yhdistyneet Kraftivistit? Ei ne kaikki oo mummoja.

– No käsityönaiset.

– Ei ne kaikki oo naisiakaan. Muuten hyvä idea. Jos nyt ihan oikeasti olis joku ristipistotyölahja, niin mikä kuva siinä olis? Ei ainakaan sydän eikä kyyhky eikä sormukset.

– Meidän naamat, Markku sanoi.

Hyrähdimme yhtä aikaa nauruun.

– Tosi isot värikkäät ristipistonaamat jokaiselle vieraille, ja kaikkien pitäisi laittaa se seinälle, hihitin. – Se olis hieno, mutta YK:lla on tärkeämpää tekemistä, kuten mun liikkeen joulu-koristetilaus.

Markun käsi seikkaili housunkaulukseni alle.

– Mitä mitä mitä, mutisin, kun hän laski suklaarasian lattialle ja työnsi housujani alemmas. Tunsin sähköisen sykäyksen jalkojeni välissä, tartuin häntä niskasta ja vedin lämpimän suklaisen suun omaani vasten. Eri maut sekoittuivat suloisesti sekaisin kieltemme löytäessä toisensa.

– Hop yläkertaan rouva Markku Pasanen, mies sanoi ja veti paidan pois päältään.

– Ei! Tiedät hyvin, etten ikimaailmassa ole Pasanen, ennemmin sinä olet herra Riina Savolainen.

Riisuin vaatteet matkalla makuuhuoneeseen. Markku teki töitä vapautuakseen kotihousuistaan kaltevakattoisessa makuuhuoneessamme puutaloasunnon ylimmässä kerroksessa. Vetäisin peitot sivuun ja antauduin hänen anteliaan suunsa alle.

Rakastelun jälkeen Markku nytkähti rennoksi ja nukahti sekunnissa. Painoin poskeni hänen olkaansa vasten ja kuuntelin syvenevää hengitystä. Markun suoraviivaisuus rentoutti. Hänen kanssaan ei tarvinnut jännittää. Markku ei skannannut, toiminko jonkin sosiaalisen mittarin mukaan. Hän ei asettanut minua millekään asteikolle, ei työntänyt muottiin eikä laatikkoon.

Suurimman osan elämäni olin ollut olemassa vain suhteessa johonkuhun toiseen. Vielä muutama vuosi sitten elämäni määrittelijä oli ollut Jarkon nimi, firma ja rahat. Nyt olin Yrittäjä Itse. Craftfulness-liikkeen aivot, sydän ja tärkein käsipari.

Nousin hiljaa sängyltä, vedin Markun hiutuneen t-paidan päälle. Laskeuduin alas asuntomme varsinaiseen asuinkerrokseen. Napsautin vedenkeitTIMEN päälle ja poimin mukin hyllyltä. Kai-voin rooibos-teepussin laatikosta ja kuulostelin asunnon nurkien narinaa, johon sekoittui Markun rohiseva kuorsaus. Minulla oli kaikki. Olin vihdoinkin saanut kiinni ammatista, joka oli täysin omani. Olin päässyt alkuun itsetehdyllä uralla – tai rehellisemmin Merin ja ystävien käsien avustuksella tehdyllä. Viimeisen kahden vuoden aikana olin saanut yksi kerrallaan kierrätys-sisustuksesta kiinnostuneita asiakkaita. Olin panostanut palveluun, kontannut käytettyjen tavaroiden liikkeen varastoissa, tinkinyt hintoja, kilpailuttanut verhoilijoita ja puuseppiä, opetellut yrityksen ja erehdyksen kautta kaksi miljoonaa asiaa. Kuuntelin tilaajien toiveita, mutta vielä enemmän kuuntelin tilaa, jota sisustin. Olin huomannut, että mitä rohkeammin uskalsin toteuttaa omannäköisiä sisustuksia, sitä vähemmän kukaan kyseenalaisti lopputulosta tai korjautti valitsemiani yksityiskohtia. Luotin yhä enemmän näkemykseeni, jota asiakkaat kuvailivat joskus sanoilla ”yllättävä”, ”uniikki” tai ”hui, mutta hieno”.

Olin kiivennyt useina iltoina asuntomme yläkertaan keskiyön jälkeen, kun Markku oli nukkunut jo monta tuntia jalat harallaan ja kädet rinnan päälle ristittyinä keskellä patjoja. Päivän viimeinen urakka oli saada hänet siirtymään sivummalle tai suostua käpertymään kapealle patjankaistaleelle hänen lämpöä puskevaan kylkeensä. Ei ollut parempaa satamaa saapua töiden jälkeen. Nyt edessä oli häät. Kirsikka kakun päällä. Kuorrute, jota moni kadehti.

Miksi mieleni laitoja siis kiersi outo tunne, vieras olento, joka livahti aina nurkan taakse, kun katsoin kohti? Olento, jonka varjon laidasta en saanut kiinni. Mitä yritin saada itselleni sanottua?